

**VIDEO
MULTIMEDIA
PERFORMANCE**

ateliér

TOMÁŠE RULLERA

1992 / 2002

FaVU VUT BRNO

Ateliér videa, multimédií, performance - ateliér Tomáša Rullera

O UMENÍ A UČENÍ.

*„Pre umenie neplatí žiadna nutnosť.
Nie je podrobené žiadnej kázni ducha.
Jeho pohnútkou k tvoreniu je chcenie.“*

Johan Huizinga, 1935

Svojim znením jednoduchý citát kumuluje v sebe pravdu, ktorá pretrváva celou špirálou dejín umenia. Aj napriek tomu, že umenie 20. storočia postihuje pojem „tvorby a tvorenia“ v širokých formálnych polohách, objavujú sa smery, ktoré princíp tvorenia nahrádzajú vedeckým, analytickým prístupom (odklonením sa od tvorivosti ako jediného možného prístupu), v konečnom dôsledku však ostáva prvoradá myšlienka o „chcení“.

vernisaž: Jiří Olič, rektor VŠVU Ján Hoffstädter a Tomáš Ruller

Pojem obnáša vo svojej podstate bytostnú snahu dopátrať sa určitých formulácií, významov, ktoré rezonujú

nielen v spoločnosti z hľadiska subjektívneho vnímania umelca. Chcieť naformulovať vnemy prijímané prostredníctvom vedomostí a skúseností je prvotnou etapou pre vznik umeleckého diela. „Vôľa“ obnáša v sebe i výraznú mieru zodpovednosti, nakoľko potencialita transformovaná cez umelecké dielo znamená uvedenie si autora významu dôležitosti svojho prínosu a poslania. Predchádzajúce myšlienky sú vzájomne prepojené so starobylou múdrosťou „poznaj sám seba“, respektíve „staň sa sebou samým“. Naliehavosť týchto postojov súvisí obzvlášť intenzívne vo sférach stimulujúcich rôzne kreatívne prístupy. Podľa W. Welscha, ak vytvorí umelec vlastný druh umeleckého diela, vytvorí v podstate seba samého. Aj napriek tomu, že mnohí súčasní umelci disponujú rôznymi výrazovými prostriedkami, stierajú hranice rukopisného charakteru, potláčajú zjavnosť svojej umeleckej identity, stávajú sa sebou samými z hľadiska svojho myslenia a uvažovania o svojom diele. Súčasne je potrebné si uvedomiť, že umenie v rôznych svojich polohách podmieňuje autora k prekonávaniu seba samého, ísť tak dopredu prostredníctvom zanietenia a určitého osobnostného nasadenia. Hodnotu umeleckého diela následne tvorí schopnosť umelca zachytiť tú nepostihnuteľnú hranicu, keď významy rezonujú pod povrchom, síce sa objavujú, ale nie sú vypovedané v prvom pláne. Naliehavá rezonancia tušeného, dráždivé prnutie povrchu je mnohokrát silnejšie a účinnejšie z hľadiska vývarnej, myšlienkovvej výpovede, než jej priama spoveď. Známa téza o „neexistencii čistého videnia“ je ďalším momentom, ktorý charakterizuje vnímanie umelca (a nielen umelca). Predpokladom tejto tézy je prirodzená schopnosť človeka prijímať akékoľvek

impulzy či už verbálneho, vizuálneho alebo textového charakteru, ktoré sa ukladajú do vedomia a podvedome stimulujú senzitivnosť. Vizuálna abeceda každého z nás znamená rozsah našej schopnosti videnia veľkí a javov v súvislostiach, v rôznych rovinách a dimenziách.

expozície: Mařan, Salem, Kolář, ad.

Je možné vnímať významy a stať sa citlivým pre kódy a myšlienky skryté pod povrchom. Súčasne si musíme pripustiť, že naša schopnosť videnia sa i vo veku informačných technológií najostrejšie koncentruje na oblasť, v ktorej sa pohybujeme. Ak prekročíme hranice nášho teritória, nášho odboru, disponujeme len schopnosťou nášho pohľadu na vec, čo vôbec nemusí byť zanedbateľné, ale z hľadiska posudzovania cudzieho odboru môžeme zostať slepi. K tomu, aby sa rozvinula vzájomná komunikácia v rámci určitej sekcie alebo komunity, je potrebné stanovenie určitých oporných bodov, možno pravidiel, ktorými sa postupne prehľbuje naše vnímanie a videnie vecí a javov okolo nás. Ich následná analýza stimuluje „vôľu“, ktorá je základom pre vznik umeleckého diela.

Komunikácia a následná diskusia sú nosnými stavebnými článkami pedagogickej činnosti. Vyššie

uvedené myšlienky o umení tvoria možno prirodzenú súčasť výuky na školách umeleckého zamerania. Študent prichádza na školu so snahou získať umelecké vzdelanie, ale súčasne si prináša so sebou určitý stupeň vzdelanosti, určitú šírku videnia a vnímania sveta. Úlohou pedagóga je stimulovať v študentovi túžbu po prehľbovaní vedomostí, kladením otázok v následných diskusiách, rozšíriť jeho zvedavosť a predovšetkým pomôcť mu nachádzať a poznávať seba samého. V pedagogickej činnosti sa viac ako kdekoľvek inde križujú akoby viaceré profesie súčasne, viaceré polohy prístupu ku študentovi. Obzvlášť intenzívne to môžeme vnímať práve v školstve umeleckej orientácie, kde je svojim spôsobom nutné zaoberať sa študentom nielen z hľadiska hodnotenia jeho výsledkov (kritikou), ale i jeho vnútorným svetom, vnímaním, chovaním, myslením a čítaním. Je to beh na dlhú trať, ako pre študenta tak i pre pedagóga. Umelecké vzdelávanie má svoju vlastnú špecifickú formu, pretože disponuje s osobnou skúsenosťou umelca, jeho vlastným umeleckým potenciálom. V iných odboroch, napr. vedeckých, ekonomických, je možné vedomosti sprostredkované prijímať a predávať ich ďalej. Prax nie je nevyhnutná. Pedagóg na umeleckej škole sa bez praxe, čiže svojej vlastnej tvorby nezaobide. V tejto vzájomnej kombinácii pedagogiky a voľnej tvorby ide o ukážkový model symbiózy, príklad spojených nádob, z ktorých sa rovnako obohacujú študenti ako i pedagógovia. Proces vzniku študijného plánu tak celkom prirodzene odkazuje k nosným črtám voľnej tvorby umelca.

Ateliér videa, multimédií a performance spolu pred 10. rokmi založil a od roku 1993 vedie Tomáš Ruller. Ateliér prešiel viacerými názvovými transformáciami, ale možnosť prístupu študentov sa neobmedzuje len na pojmy obsiahnuté v názve ateliéru. Samotný názov ateliéru spomína multimediálnosť výtvarného prejavu,

slobodu pri výbere a vzájomnom kombinovaní jednotlivých umeleckých druhov. Nosnou tézou pedagogickej činnosti Tomáša Rullera je sloboda prejavu, ktorá nemusí nevyhnutne súvisieť len s umením samotným. Sloboda prejavu však nesúvisí s prániami a želaniami študentov, pretože by to znamenalo rezignovať na „reflexiu a rozšírený pohľad, ktorý vzdelávanie nutne prináša“. Už z prvého pohľadu samotný názov kumuluje v sebe tie formy umenia, ktoré vzájomne spolu súvisia. Dôraz vo výuke sa kladie z hľadiska formálneho spracovania diela na video, fotografiu, akcie, multimediálne prejavy a inštalácie.

expozície Zdeňka Lukeše (vzadu Burk, Mařan, Kopecký)

Profil ateliéru je logicky vybudovaný tak, že vzájomne jednotlivé umelecké druhy súvisia. Prestupovanie hraníc sa môže diať viacerými smermi, ale veľmi úzku previazanosť je možné vnímať medzi akciou a fotografiou či videom. Celá koncepcia výuky Tomáša Rullera je jasne odstupňovaná podľa náročnosti zadávaných tém, paralelne s pribúdaním výuky čoraz náročnejších technických a technologických postupov pri vzniku prác študentov. Osvojenie si určitých postupov pri príprave

fotografie, videa, počítačových animácií poskytujú študentom určitý manuál pri spracovaní diela, ktoré má určité pravidlá. Táto problematika nesúvisí len s technickými parametrami, ale predovšetkým poskytuje základné pravidlá, abecedu jazyka určitého smeru (videoart, performance, postfotografia, computer-art atď.). Mnohokrát sa stáva, že študent sa snaží vyjadriť určitú myšlienku v určitej forme, ktorej vyjadrovacie prostriedky neovláda. Stáva sa nečitateľným. Koncepcia ateliéru Tomáša Rullera tieto náhodnosti eliminuje na minimum, postupným vstrebávaním výtvarnej abecedy. Študijný plán rozložený do šiestich rokov tvorí už spomínané oporné body, na základe ktorých sa v ateliéri rozvíja komunikácia a rozširuje sa odkazmi na študijnú literatúru vnímanie študentov vo všetkých zmysloch. K zadaniu jedného semestra patrí rozpis možných postupov z hľadiska spracovania témy, postihnutie širokého záberu možností, ktoré reflektujú dianie na súčasnej výtvarnej scéne, ale i s reflexiou do minulosti. Každý semester má svoje zadanie, ktoré sa pravidelne opakuje, čím sa rozširuje možnosť študentov vzájomne sa konfrontovať. V nižších ročníkoch sú z hľadiska dejín umenia na prvý pohľad zadávané veľmi tradičné témy ako zátišie, portrét. Témy však nie sú eliminované na minulosť, pretože sú aktuálne i v súčasnosti, ale v inej terminologickej aktualizácii. Portrét je možné chápať ako tému, ktorá sa viaže v umení 20. storočia napr. na masky prírodných národov, na kult hviezd Andyho Warhola, alebo ako fenomén identity tak často proklamovaný mnohými umelcami súčasného umenia. Zátišie opäť nezaostáva v tejto sfére, nakoľko princíp novodobých zátíši vnímame v tvorbe Daniela Spoerriho, Mike Kellyho, Cindy Sherman alebo Tonyho Cragga. Tradičné názvy sa nespájajú s archaizmom, len sa transformujú vo svojej pojmovej podstate. Charakteristikou jednotlivých zadaní, tém je ich pevná

väzba medzi semestrmi jedného ročníka. Po ukončení letného semestra sa tak spätne reflektuje pomerne pevný celok viazaný zadanými témami, ktoré spolu súvisia. Napr. témy Vonkajší priestor (svetlo, tvar a priestor) a Vnútny priestor (figúra, telo) evokujú témy verejného a súkromného sektora alebo periférie a centra. Objekt v pohybe (mechanický rytmus) a Figúra v pohybe (biologický rytmus) sú opäť protiklady, ktoré môžu existovať samostatne, alebo spoločne ich vzájomnou kombináciou prostredníctvom analýzy zmechanizovaných ľudských pohybov v spoločnosti, určitých stereotypov, ktoré si v konečnom dôsledku ani neuvedomujeme. Jednou z posledných tém pred individuálnymi programami študentov vyšších ročníkov je Akcia (konštrukcia a dekonštrukcia) a Príbeh (kompozícia a dekompozícia), v ktorých najintenzívnejšie rezonujú polohy súčasného akčného umenia. Performancia je nosným pilierom ateliéru Tomáša Rullera.

vernissáž - akce: in vino veritas Tomáše Székelyho

Každé jedno zadanie je realizovateľné cez polohy akčného umenia. A takmer od prvého ročníka sa formujú u študentov základy tejto umeleckej formy cez zvládnutie jej manuálu (zvuk, hudba, pohyb, gesto, tanec, jazyk, reč,

rituál, rituálne predmety). Postupným osvojovaním si princípov výstavby a scenára akčného prejavu, najmä v jej podstatnej časopriestorovej rovine, sa študenti dostávajú k formulovaniu príbehov artikulovaných cez reflexiu ich osobnosti v spoločnosti alebo k veľmi intímnym spovediam – tzv. „osobným mytológiám“. Performancia sa následne viaže najmä na video, ktoré síce sníma záznam prebiehajúcej akcie, ale v podstate sa stáva nosičom akcie a súčasne dielom samotným vo forme videoperformancie. Polohy jednotlivých akcií môžu byť záznamovo viazané na fotografiu alebo počítač, kde sa opätovne stávajú tieto kombinácie svojbytnými celkami. Inštalácie rituálnych predmetov tvoria prirodzenú súčasť prezentácií ateliéru.

expozície: Székely, Železný, Šesták, Karpišek

Akčné umenie najmä cez polohy body-artu stimuluje postihnutie určitých hraničných situácií ľudskej existencie, keď sa človek dostáva na absolútne hranice svojich fyzických a psychických možností. V tomto momente vystáva problém určitej morálnej zodpovednosti pedagóga za študenta. Pedagóg sa v tomto prípade nevyhnutne musí transformovať do polohy psychológa

a dopredu vedieť odhadnúť možnosti a schopnosti študenta. Ale aj napriek tomu je to cesta pohybujúca sa na hrane slobody a zodpovednosti.

V ateliéri Tomáša Rullera je prirodzenou súčasťou výuky komplexná prezentácia študentských prác smerom navonok. Kumulovanie, archivovanie (záznamovou alebo textovou formuláciou) a permanentné doplňanie nových údajov zo študijnej praxe poslucháčov sa objavuje na webovských stránkach školy. Jednotlivé profily študentov na internete sú spracovávané tak, aby boli jednak prehľadné a zrozumiteľné, ale súčasne aby charakterizovali ich vlastné tvorivé úsilie.

expozície: *www site, Slezáková, Nerad*

O UMENÍ, IDENTITE A EXISTENCIÍ.

Problematika, ktorá už v samotnom názve rezonuje svojou náročnosťou a naliehavosťou, je pomerne rozsiahlo zastúpená v študentských prácach. Existencia a identita sú vzájomne súvisiace pojmy. Nosným výrazovým prostriedkom študentov pre myšlienkové zachytenie pojmov sa stáva predovšetkým videoumenie. Identita ako taká poukazuje na variabilitu určitej osoby a ani nie tak

z hľadiska jeho vonkajšej stránky, ale predovšetkým z jeho vnútornej charakterizácie ako jedinečného subjektu. „Typ a rola“ sprevádza človeka počas jeho existencie a táto kombinácia je čiastočne vnímaná a videná poslucháčmi. Časť videodiel vytvorených študentkami ateliéru sa dotýka hraníc rodových štúdií. Feminitný pohľad formulujú viaceré autorky cez princíp symbolického zrkadla. Projektovaním svojho vlastného privátneho sveta na filmový pás poodhalujú polohy svojej vlastnej identity. Vo viacerých prácach sú zakódované ich vlastné príbehy, spomienky a pamäte. Rozsah týchto polôh sa deje od pravidelných intímnych rituálov ženy, v ktorých rezonuje fenomén tela a telesnosti (Soňa Šebestová, Josefína Slezáková, Petronela Tančeková) k charakterizácii správania sa žien v ich vlastnej komunite či spoločensve (Svĕtlana Kulíšková, Jennifer de Felice). Významom týchto prác je predovšetkým artikulovanie priamych a jedinečných ženských zážitkov, pocitov prehladaných v dejinách umenia mužským pokolením.

expozície: *Slezáková, ženský videosampler, Nerad*

Prvky existenciálnosti obsahujú i diela video-performance, ktoré snímajú záznaky bežného života,

každodenných rituálov prestrihávaných fantastickými metaforami snových vízií podvedomého bytia. Kontrast reálneho a surreálneho účinnejšie evokuje princípy existencie (David Burk).

Existenciálny podtext majú viaceré práce študentov ateliéru. Niektoré videopráce formulujú problém nášho vlastného zotrúvania v spoločnosti ponorom až do sociologického skúmania. Práce cez prchavé portréty anonymných ľudí (Nadja Slovak, Jan Mikota), či voľné reportáže tvorené v uliciach mesta (Josefína Slezáková, Vladimír Vaca) skúmajú nielen určité zaužívané stereotypy ľudí, ich určitú otupenosť v dnešnom dehumanizovanom svete, ale predovšetkým reflexiu stavu našej spoločnosti (česko-slovenskej).

expozície: Symon, Slovak, Kulišková

Z hľadiska výpovednej hodnoty určitým uvoľnenejším prejavom, ktorý vibruje pozitívnym pocitom zo života sú videopráce evokujúce polohu road-movie (Zuzana Růžičková, Ladislav Železný). Korene tohto umeleckého prejavu môžeme hľadať v literárnej predlohe Na ceste od Jacka Kerouaca alebo vo fotografickom cykle Američania od Roberta Franka. Je to špecifická umelecká poloha

fragmentárne zachytávajúca pocity z pohľadov snímaných autom na ceste krajinou alebo mestom. Road-movie je formálne spájaná s fotografiou, videom aj filmom, ale predovšetkým vyjadruje určitý alternatívny životný štýl.

O UMENÍ A AKCII.

Zjednocujúcim výtvarným prejavom pedagogickej výuky ateliéru Tomáša Rullera je predovšetkým performance so všetkými jej vizuálnymi polohami. Je aktívnu zložkou jednotlivých zadaní ateliéru a súčasne je kombinovaná s fotografickým záznamom alebo videom. Veľmi často môžeme hovoriť o videoperformancii. Z hľadiska témy viaceré práce reflektujú problematiku predchádzajúcej kapitoly. Pravdepodobne k najzávažnejším prácam patria performance, ktoré sú určitou autoreflexiou študenta.

vernissáž - akcie: KRAJ.I.NA.TO Petra Šestáka

Autor sa musí sám vnútorne vysporiadať so svojimi schopnosťami, so sebou samým. Sú to väčšinou akcie hraničiace s body-artom, pri ktorom sa poslucháč musí sám spoľahnúť na svoje fyzické a psychické možnosti v spoločnosti kamery. Akcie sa často odohrávajú v prírode a narábajú so symbolmi nachádzania cesty z momente

napr. vlastného zblúdenia, čím prostredníctvom metafory formulujú tézy premien určitých životných etáp (Jakub Deml, Marek Maňan). Hraničné situácie sa mnohokrát odohrávajú v silne stresujúcich prostrediach, v ktorých autor zotráva po určitú dobu (Pavel Pražák).

Snímané akcie často obsahujú analýzy ľudských pohybov od určitej letargie až k extatickým stavom, ktoré reflektujú duševný stav, emócie performerera (Vladimír Vaca, David Burk).

Pomerne rozsiahlu časť prác ateliéru tvoria novodobé slávnosti, ktoré podliehajú dopredu vypracovanému scenáru. Typickým rysom týchto akcií je výpravnosť celého podujatia, na ktorom participuje väčšie množstvo prizvaných ľudí, kulisy, rituálne predmety. Slávnosti sú mimoriadne hravými postojmi k takým témam ako skautizmus, výpravy starovekého Egypta či motívy ďalekého západu (Matěj Kolář). Slávnosti sú vyjadrením radosti zo života, presne tak ako to bývalo po celé dejiny ľudstva.

vernissáž - literárne hudební performance: Jennifer de Felice, Zdeněk Lukeš, Pavel Pražák

Autoportrétné prvky sa nachádzajú vo viacerých performanciách. Častými polohami v projektoch bývajú

reflexie každodenných situácií, pravidelných civilných obradov ale i náhodných stretnutí študentov. Práce sú akýmiś záznamom, možno denníkom jedného alebo viacerých dopredu stanovených dní, ktorých vizuálny výsledok udalostí nie je dopredu známy (Prokop Holoubek, Vladimír Vaca, Josefína Slezáková, Světlana Kulíšková). Akcie počítajú s prvkom náhody.

Častými vizuálnymi znakmi akcií bývajú simulované technické chyby na monitore fixované na absurdné chovanie človeka ako dve rovnocenné paralelné roviny vzájomne sa charakterizujúce (Vladimír Vaca).

V ateliéri sa sústreďuje v rámci pedagogickej praxe pozornosť na vedomosti z rituálov prírodných národov. Tieto polohy sa často odzrkadľujú v inštaláciách rituálnych predmetov viacerých študentov (Jan Prošek).

expozície: Prošek, Dvořák, Kočíšová

O UMENÍ A MASOVÝCH MÉDIÁCH.

Fotografie, inštalácie, objekty sú v prácach viacerých študentov spájané s vizuálnou polohou masových médií. Čez výrazové prostriedky reklamy, televízie, filmu, rozhlasu

sú v semestrálnych dielach artikulované myšlienky mýtizujúce určitý status človeka v spoločnosti, ktorý je podľa Umberta Eca založený na nútenom zrýchľovaní produkcie a konzumu. Prostredníctvom už spomínaných výrazových prostriedkov sa kombinujú umelecké formulácie, ktoré garantujú širší socio-kultúrny dosah. Diskusia na poli dvoch protichodných postojov však poukazuje často s humorom a iróniou na vstrebávanie zaužívaných noriem v spoločnosti, na často spomínané stereotypy.

vernissáž - akce: Fresh meat Davida K. Tieku

V prácach študentov sa často objavujú kontrasty založené na princípoch duchovných hodnôt východných kultúr: mandala v spojení s kultovými symbolmi nášho konzumného života – fast-food (Jiří Havlíček), podoby žehnajúceho Krista umiestneného na internete (Filip Nerad), kulte holywoodských hviezd, modeliek s „prízemnosťou“ našej vlastnej existencie (Milan Kincl), vykuchaných a vyprázdnených brojlerových produktov s následnými aplikovanými umeleckými prejavmi (Petronela Tančeková) či reklamnými postermi

konfrontujúcimi grafický design, obchod a umenie (David K. Tieku).

Televízia je fenomén, ktorý snáď najintenzívnejšie útočí na naše zmysly, otupuje naše vnímanie a citlivosť. Dopredu naordinované šablóny vysielacieho času dávajú a opakujú divákovi programy a reklamy v určitých stereotypoch pripomínajúcich nikdy nekončiaci karusel. Táto poloha masových médií je reflektovaná študentmi ateliéru (Tomáš Hruža). Časté sú recyklácie starých mydlových filmov, v ktorých je vybraná epizóda umiestnená v neustále sa zrýchľujúcej slučke na videopáske. Frekvencia je paralelou frekvencie striedania sa televizných programových atakov (Zdeněk Mezihorák, Filip Cenek).

Opakom televízie je kinematografia, ktorá sa podľa Barbary Kruger zameriava na isté udalosti a pritom odhaľuje súvislosti s výtvarným umením, fotografiou, videom a literatúrou. Určitým regresívnym prístupom môže byť poukázanie na tieto väzby prostredníctvom vzniku fotografie citujúcej obrazy filmu v zlomových vizuálnych transformáciách (Vít Kraus).

expozice: Kraus, Mezihorák, Havlíček

Študenti respektíve nastupujúca generácia umelcov akosi prirodzene siaha po výrazových prostriedkoch masových médií. Niekedy pred prácami takéhoto typu zažívame ich umelecké zžitie sa s týmto fenoménom cez celkom prirodzené narábanie s jazykom spomínaných médií. Prostriedky vizuálnej agresivity masových médií sú konfrontované v jednotlivých prácach s humorom a nadsázkou. Je to niečo podobné, ako keď sa niekto urputne snaží dosiahnuť svoj cieľ bez akejkoľvek sebareflexie a my sa stávame svedkami vnímajúcimi z nadhľadu boj s veternými mlynmi, lebo v konečnom dôsledku po reklame nezostáva takmer žiadna hodnota. Študentami zvolený uhol pohľadu neodsudzuje masové média, skôr k nim pristupuje s pocitom určitého vyrovnania sa s týmto fenoménom dnešnej doby.

expozície vo foyeru: ženský videosampler a inštalácie D. K. Tiek

Študenti a absolventi ateliéru Tomáša Rullera sú svojim prístupom k umeleckému prejavu značne rozmanití, témou i spracovaním. Otvorenosť ateliéru naznačujú práce, ktoré sa dotýkajú formálnych hraníc iných umeleckých druhov ako je hudba a jej komponovanie, prednes vlastnej literárnej tvorby, divadelné polohy atď. V súčasnosti sa na

poli humanitných vied vedie živý diskurs o problematike medziodborovosti v rámci vedeckých disciplín. Tento fenomén je aj odrazom prirodzeného kombinovania foriem a tém aj na poli výtvarnom. Prestupovanie hraníc a nachádzanie súvislostí v rámci umeleckých odborov znamená rozšírenie možností výstižnejšieho artikulovania významu tém.

Katalóg, pripravený pri príležitosti výstavy v galérii Medium pri Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave, tvorí prierez desaťročnej pedagogickej činnosti Tomáša Rullera. Ak by som mala charakterizovať z komplexného pohľadu prejav ateliéru, tak je to predovšetkým určitá pozitívna orientácia. Myslím si, že práce mnohokrát síce formulujú vážnejšie témy, ale mnohé z nich dýchajú humorom, bystrými postrehmi zo života, určitou uvoľnenosťou, slobodou, ktorá prináleží veku študentov. Mnohé práce sú silne previazané so životom mladých ľudí, s ich záľubami, radosťami, ich životným rytmom a postojmi.

Myslím si, že je dobré, keď ľudia robia veci odpovedajúce ich veku.

Bohunka Koklesová

vernisáž: B. Koklesová, T. Ruller

Příběh ateliéru

Cílem této výstavy je poprvé zachytit celé desetiletí existence ateliéru, vyzvednout na světlo a archivovat vše, co lze ještě dohledat či rekonstruovat a představit v co nejúplnějším přehledu široké spektrum autorů, uměleckých projevů a různorodých tvůrčích přístupů.

Z časového odstupu je to také příležitost zahájit analýzu a teoretickou reflexi nejen umělecké tvorby nejmladší generace, ale také pedagogických koncepcí a dosažených výsledků ve vztahu k historickým okolnostem.

Z těchto důvodů je nezbytné připomenout nejdůležitější historická fakta a při této jubilejní příležitosti přiblížit zejména události, které se sebehly před deseti lety.

PROTOHISTORIE (1990 – 1992)

Sametová revoluce přinesla dlouho očekávanou šanci na založení vysoké školy výtvarných umění v Brně. Původní záměr širší skupiny brněnských kulturních osobností začlenit připravovanou fakultu do struktury Janáčkovy akademie muzických umění nebyl průchodný. JAMU byla zahlcena vnitřní problematikou vyčleňování divadelní fakulty a tak se iniciativy ujalo Vysoké učení technické. Tato škola disponovala nejsilnějším materiálním, personálním i ekonomickým zázemím a současně procházela zásadní proměnou charakterizovanou jako „humanizace techniky“.

Jádrum vznikající fakulty se stal tradičně silný Ústav kreslení a modelování fakulty architektury. Na základě návrhu podaného prvním polistopadovým děkanem prof. ing. arch. Ivanem Rullerem přijatého vedením VUT a zajištěného grantem byl v létě 1992 pod vedením prof.

ak. soch. Vladimíra Preclíka vypsán konkurz na místa pedagogů pro nové ateliéry transformovaného Ústavu výtvarných umění.

Přípravným výborem pod odborným vedením prof. PaeDr. Igora Zhoře, CSc. byly v zakládacích dokumentech specifikovány mezi dosud chybějícími obory „videoart a multimédia“ a „akční umění a performance“.

V návaznosti na moji práci v kulturní a školské komisi Občanského fóra a předsednictví Spolku výtvarných umělců a teoretiků v Brně jsem se na půdě Unie výtvarných umělců setkal s Radkem Pilařem, zakladatelem Sekce video a multimediální tvorby. Zde jsme od roku 1990 v širším fóru (s Petrem Sládečkem, Petrem Vránou, Stanislavem Milerem, Tomášem Kepkou, Jaroslavem Vančátem a dalšími) koncipovali strategie zavedení nových disciplín i do oblasti školství. Vladimír Preclík, toho času předseda unie, nás proto oslovil ve věci založení ateliéru nových médií. Radek Pilař přicházející z televizního a filmového prostředí definoval svoji představu jako „školu výtvarně elektronické a multimediální animace, filmu, fotografie, audiovize, počítačové grafiky a televizní tvorby“, zatímco mně byla nabídnuta v roli asistenta reprezentace domény interaktivního a akčního umění, „multimediální performance“.

PŘED DESETI LETY

Poté co Milan Knížák přivedl na Akademii výtvarných umění Michaela Bielického, který tam založil „školu videoplastiky“, zformulovali jsme v Praze během jara

---

1992 spolu s Radkem Pilařem, jenž v té době již působil na FAMU, první program pro nový ateliér, stručně charakterizovaný názvem „Ateliér video a multimediální animace“. Doménu multimediální animace jsme chápali v nejširším slova smyslu, zahrnujícím interaktivní a akční umění až po performance. Mimo jiné jsme se takto vymezili s ohledem na fakt, že k založení druhého ateliéru v oblasti nových disciplín byl vyzván Dalibor Chatrný, který reprezentoval brněnskou konceptuální komunitu volně sdružovanou okolo teoretika Jiřího Valocha. Směřoval spíše ke konstruktivistickým a abstraktním procesuálním formám (prvním asistentem tohoto ateliéru se stal Pavel Rudolf) a konceptuální ateliér deklaroval jako zásadně antitechnologický a minimalistický - „vystačíme si s tužkou a papírem“.

V konkurzu se mezi uchazeči nečekaně objevil Peter Rónai, kterého přijal Radek Pilař jako druhého odborného asistenta. Prvním technikem se stal kameraman Aleš Zábaj. Zpočátku ateliér disponoval pouze místností a trojicí štafli s kreslicími prkny a balícím papírem. Vstupním úkolem, který dostali nově přijatí studenti „videoartu“, bylo kreslení zátiší se starými obrazovkami, které posloužilo jako podklad pro pozdější řazení do série ke klasické animaci.

Vstup na Květnou, první www stránky ateliéru VMP 1996
(zpracoval Vít Kraus)

EXISTENČNÍ ZÁKLADY (1992 – 1994)

V závěru prvního semestru náhle zemřel Radek Pilař. Byl jsem pověřen vedením ateliéru, do kterého jsem vedle asistenta Petera Rónaie jako dalšího asistenta po konkurzu přijal Mariana Pallu, který posílil akční sekci a současně propojil ateliér s brněnským konceptem.

Klíčovými pro existenci ateliéru, ústavu, ale i celé fakulty byl zápas svedený s komerčními firmami snažícími se zprivatizovat veškeré zařízení a budovu bývalého Audiovizuálního centra na Květné, které pod záštitou VUT v 80. letech provozovalo na tehdejší dobu špičkovou profesionální televizní techniku v analogových formátech U-matic.

Ačkoliv v první fázi vítězná firma Davay získala do tzv. „komerčního“ pronájmu veškeré technické zařízení, materiál i videokazety a měla vznikajícímu ateliéru zajišťovat potřebný technický servis, vedením očekávaná symbióza možná nebyla. Rozpor mezi soukromými obchodními zájmy a nároky výuky a tvůrčí výzkumné činnosti vyústil v kolizi, při níž fakulta nakonec s velkými potížemi větší část budovy a techniky získala zpět. Jednu z původních již amortizovaných on-line střížen ateliér provozuje dodnes.

Stalo se tak na základě projektu produkčního centra FaVU, který jsme v roce 1993 uvedli do chodu s pomocí manažerky Jaroslavy Chalupové. Vedle správy celého areálu a zařízení, které bylo původně obhospodařováno více než deseti zaměstnanci a týmem externistů, zajišťovala organizačně chod ústavu jak ve výuce a výzkumu, tak ve výstavní a tvůrčí činnosti. Na místo jediného technika nastoupil Zbyněk Navrátil.

V té době (1993–1994) jsme uspěli s prvními granty „Multimediální interakce v digitalizovaném prostředí“

a „Integrace moderních technologií a ekokultury“, z nichž jsme začali budovat lokální počítačovou síť a vedle zděděné titulkovací Amigy a starého PC 286 mohli postavit několik PC 486 jako základ přechodu na digitální technologie.

Areál se zahradou se stal od roku 1993 na delší dobu první a jedinou nemovitostí nově založené fakulty, jejímž prvním děkanem se stal prof. Vladimír Preclík. Zpočátku jsme budovu sdíleli s ateliérem konceptuálních tendencí, který se záhy odstěhoval do větších provizorních prostor (na Purkyňových kolejích). Tam po odchodu Dalibora Chatrného na AVU přešel také Peter Rónai. Na uvolněné asistentské místo jsem získal Petra Vášu, který se zde výrazně podepsal workshopy eurytmie provázenými kolektivními veřejnými performancemi (např. v Anthroposu, v Domě umění a v klubu Leitnerova v Brně, v galerii Sýpka ve Vlkově, v Anežském klášteře NG v Praze).

Pět her, performance skupiny „?!?“, klub Leitnerova, Brno 1994

Od roku 1992 jsme se všichni pravidelně účastnili sympozií věnovaných novým médiím v Goethe institutu s workshopy na AVU v Praze, od roku 1993 pravidelně také alternativních mezinárodních sympozií pro metamedia Hermit pořádaných Milošem Vojtěchovským v klášteře v Plasích. S Marianem Pallou studenti od roku 1994 každoročně vyjžděli na plenéry, např. do galerie Sýpka.

VAŠULKOVI & MULTIMEDIÁLNÍ LABORATOŘ

Už na podzim 1992 jsme na Květné přivítali Woodyho a Steina Vašulkovy. Woody zde poprvé v ČR prezentoval z laserdisků svoji interaktivní antologii „Průkopníci elektronických médií“ zpracovanou pro Ars Electronica a Steina performovala se svými elektronickými houslemi ovládajícími videoprojekce. Petr Vrána z Frankfurtu nám slavnostně předal plaketu právě založeného media-archivu a Woody věnoval jako první akvizici kopie archivních videomateriálů, které s sebou přivezli. To vše za hrnce skvělého domácího guláše doplněného sudem piva.

Nadšení z otevírajících se možností vedlo Woodyho k záměru vybudovat na Květné, mimo svoji laboratoř v Santa Fe, evropskou experimentální základnu. V roce 1993 sem přesunul část svých zařízení i se svým asistentem Bruceem Hamiltonem, kterého patil z vlastních zdrojů a tak skutečně položil základy Multimediální laboratoře jako výzkumného centra.

Nejprve zde působil jako hostující umělec, později se mi podařilo jej dokonce zaměstnat jako vedoucího laboratoře a nakonec po dvou letech pro něj vydobýt oficiální pozici hostujícího profesora. Ale to už se vracel zpět do Nového Mexika a Japonska, protože jsme pro rozvoj centra

---

nedostali potřebnou institucionální a finanční podporu.

S multimediální laboratoří zde nicméně v roce 1993 dokončil a na veletrhu INVEX prezentoval „Divadlo hybridních automatů“ a o rok později zde uskutečnil světovou premiéru jednoho stolu ze série „Bratrství“.

Woody Vašulka, *Divadlo hybridních automatů*, INVEX Brno, 1993

V naší produkci se realizovaly prezentace na festivalech V2 v Rotterdamu, při Europe Europe v Kunsthalle v Bonnu, v ZKM v Karlsruhe atd.

Do vznikající multimediální laboratoře byli postupně přijati Stanislav Filip pro hardware a programování speciálních aplikací, Dalibor Vlašín z ČT jako správce televizní techniky a Luděk Skočovský jako tvůrce a správce sítě. Experimentální činnost laboratoře podporoval v oblasti zvuku a mechaniky univerzální technik Jiří Dostál. Díky projektu „Multimediální laboratoř“ jsme získali v roce 1994 první stanici SGI Indy jako server a napojení na internet optikou.

V KONTEXTU (1994 – 1996)

Integrovanými součástmi výuky, kromě veřejných prezentací klauzur a absolventských přehlídek, byly realizace výstavních projektů, na nichž se podíleli všichni studenti. O živý provoz ateliéru se navíc významně zasloužili např. Jennifer de Felice a Zdeněk Mezihorák, kteří výrazně obohatili a utřídili fondy media-archivu, Jennifer se Světlanou Kulíškovou dokumentovaly na video různé akce, např. symposium Fort Sztuki v Krakově. Jezdilo se na plenary, např. na symposium uměleckých škol v přírodě na hraně Klenová u Klatov.

Celý ateliér, všichni studenti i pedagogové se poprvé veřejně prezentovali na výstavě „Český obraz elektronický“ (1994) v pražském Mánesu a v Národním technickém muzeu. Paralelně, v horním patře Mánesa, probíhala výstava „Příroda v pohybu“, na níž jsme spolupracovali s Vlastou Čihákovou-Noshiro. Zde v Praze poprvé vystavovali Woody Vašulka, Garry Hill, Christa Sommerer, Peter Weibel, Betyna Gruber spolu se mnou a dalšími českými a slovenskými umělci pracujícími s novými médii.

Podíleli jsme se také na zajištění brněnské expozice mezinárodní výstavy „Video-Vidím-Ich sehe“ (1994) v Domě umění v Brně uspořádané Katarínou Rusnákovou a produkovali k ní videosampler.

V ateliéru hostovala řada zahraničních osobností. Už na podzim 1992 přivezl Julian Alvarez z Videoarchivu v Kasselu katalánský videoart, v roce 1994 Sylvie Marchand z akademie v Poitiers prezentovala projekt „Artists On-Line“, Don Foresta z Paříže přednášel o multiplikovaných světech, Paul de Marinis z Exploratoria v San Francisku prezentoval sonic art. V roce 1995 Chris Hill z Video Data Bank Chicago přivezla sampler první dekády amerického videoartu a delší čas zde později

---

---

působila jako hostující pedagog, Brian Springer z Buffalo se zde před svou účastí na Documenta v Kasselu představil jako satelitní pirát. V roce 1996 Brian Connolly a Alistair MacLennan z University of Ulster v Belfastu představili severoirský performance art a Kristine Stiles z Duke University v Durhamu přednášela o destruktivním umění.

Navázali jsme spolupráci s Institutem pro Nová Média ve Frankfurtu, s Monte Video Time Based Arts v Amsterdamu, spolu se studenty jsme vyjžděli na Multimediale do Karlsruhe, na Ars Electronica a do Offenes Kulturhaus v Linci, do vídeňské Kunsthalle na Garryho Hilla a na Chrise Burdena do MAK, pěstovali jsme přímý kontakt s Akademie der bildenden Künste ve Vídni, s Kunsthochschule für Medien v Kolíně, účastnili se také Videofora Ostranenie v Bauhausu v Dessau a v letech 1993-96 pravidelně jezdili na Mediafestival do Osnabrücku. Tyto široké aktivity se odrazily ve výsledcích našich studentů, např. video „Vidíme jen to, co vidět chceme“ Josefiny Slezákové bylo v roce 1996 v Osnabrücku vybráno do hlavního programu.

David Burk, performance, Skleněná louka Brno, 1995

Proběhla řada kolektivních studentských video prezentací, např. Media Soup (1994) uspořádaná Jennifer de Felice, nebo akční večery v klubech Mersey, Skleněná louka, Mýdlo a různé projekty v industriálním areálu Vaňkovka (1995-96).

Jedním z prvních samostatně vystavujících studentů byl Pavel Hart, který zorganizoval výstavu virtuální reality v zámečku Mitrovských (1994), později Nadja Slovak představila svou práci v galerii Ambrosiana (1996), Zdeněk Mezihorák se zúčastnil přehlídky umění nejmladší generace Zkušební provoz organizované Janou a Jiřím Ševčíkovými v Mánesu (1995), Jennifer de Felice, Paul Lerch a Filip Cenek vystavovali v Židovském muzeu v Praze (1996).

HI-TECH/UMĚNÍ

V letech 1994-1997 jsme v úzké spolupráci s ředitelem firmy Silicon Graphics Michalem Klimešem pořádali každoročně v Brně sérii mezinárodních přehlídek a symposií věnovaných umění nových médií.

V roce 1994 jsme poprvé do ČR přivezli Stelarca, který živě na vernisáži v Moravské galerii perfoval svojí „Třetí ruku“, Petera Weibela s jeho interaktivní instalací „Čtyři světy“, Jeffryho Shawa s „Virtuálním muzeem“ a Woodyho Vašulku s již zmíněným interaktivním environmentem „Bratrství“, z AVU jsme vystavili Michaela Bielického s jeho asistentem Petrem Čermákem, z FAMU Lucii Svobodovou a populárního Jana Hammera, z FaVu retrospektivu video tvorby Woodyho Vašulky a Radka Pilaře a vedle mého díla průřez pracemi všech studentů ateliéru VMP. Symposia se účastnili za ZKM v Karlsruhe Gideon May, za INM ve Frankfurtu nad Mohanem Marcus Fix, dále Stelarc z Austrálie a Woody Vašulka. SGI výstavu

dotovali značnou finanční částkou a zapůjčili několik tehdy nejvýkonnějších stanic typu ONYX.

V roce 1995 v Moravském muzeu a Centru experimentálního divadla živě performovala Steina a Homer Flynn za Residents prezentoval CD-ROM Freak Show , performance se softwarovou chybou představili studenti Petr Bradáček a Zdeněk Mezihorák. Vedle robota Martina Spanjaarda (NJ) a VR Maurice Clifforda (USA) vystavovali své instalace Lucie Svobodová a Michal Gabriel, Stanislav Filip, Lubor Benda, já a také všichni studenti VMP spolu s vybranými studenty ateliéru Michaela Bielického. Na sympoziu vystoupila dále Chris Hill (USA), Keiko Sei (JAP) a Michael Klein (D).

Na přelomu roku 1995/96 uspořádalo Sorosovo centrum současného umění v Praze ve Valdštejnské jízdárně podobně zaměřenou jednorázovou výstavu pod názvem Orbis Fictus, opatřenou výpravným přehledným katalogem českého umění nových médií, na jaký jsme pro Hi-tech/Umění nezískali bohužel nikdy dostatek prostředků.

Steina, pohled do instalace, Dům umění Brno, 1996

Na výstavě jsme spolupracovali v obdobném složení širšího přípravného týmu s Ludvíkem Hlaváčkem, Milošem Vojtěchovským, Woodym Vašulkou, Keiko Sei, Martou Smolíkovou, Michaelem Bielickým, Jennifer de Felice a dalšími. Od roku 1996 se třetím spolupořadatelem Hi-tech/Umění stal brněnský Dům umění pod vedením Pavla Lišky. Hlavní část instalace v celém horním patře jsme věnovali retrospektivě Steiny, jejíž část byla o rok později, díky Miloši Vojtěchovskému, převezena do Veletržního paláce v Praze. V přízemí vystavovali mezi jinými Stanislav Filip, Jennifer de Felice, Lucie Svobodová, Pavel Kopřiva, Martin Janíček interaktivní instalace, Peter Rónai a Marian Palla prostorové objekty, Nadja Slovak digitální tisky, Luděk Škočovský, Silver, Skynert a Radio Praha www projekty, Monika Karasová, Federico Diaz, Pavel Hart a Marek Mařan projekce. Symposia se účastnili Josef Kelemen, Martin Šperka, Terminal Bar a Živel.

V roce 1997 jsme pozměnili koncepci na tematickou výstavu, tentokrát pod kurátorským dohledem Jennifer de Felice. Pod názvem Symptomy s podtitulem „příznaky nemoci a domácí léčebné prostředky“ zde vystavovali Orlan (F), Vergessen (international), Markus Kaech (CH), Paul Johnson (USA), Harwood (GB), Lubo Stacho (SK), Veronika Bromová (CZ) a další představitelé aktuálních trendů a nejmladší generace, včetně studentů.

DALŠÍ VÝVOJ (1996 – 1997)

Na jaře 1996 došlo k rošádě asistentů, Marian Palla odešel na koncept a na VMP nastoupil Richard Fajnor (kterého si předtím Peter Rónai přivedl jako svého absolventa namísto Pavla Rudolfa). Fajnor zapojil studenty do různých dalších aktivit na moravsko-slovenském pomezí, např. Barla v Nitre a Medzi ve Skalici, cestoval se

---

studenty do Osnabrücku a staral se o prezentace jejich prací např. v Múczarnoku v Budapešti. Po odchodu Petra Váši na krátkou dobu nastoupil jako asistent Lubor Benda, který propojil ateliér s aktivitami Asociace Virtuální Reality.

Po něm se v ateliéru vystřídali v různém zařazení Dana Recmanová, Jaroslav Vančát, Miloš Vojtěchovský a Keiko Sei. V tomto období sem přijžděla Chris Hill, workshopy vedl Michael Delia, ateliér navštívili Nick Collins, Phill Niblock, Maria Thereza Alves a další. Na místo manažerky nastoupila Daniela Veškrnová, s perspektivou produkce připravované fakultní galerie. Nepřímo jsme se podíleli např. na projektu SCSU Umění ve veřejném prostoru, pro ředitele Moderní sbírky NG Jaroslava Anděla jsme pod vedením kurátora Miloše Vojtěchovského pomáhali připravit výstavu Jitro kouzelníků a s Luborem Bendou se podíleli na koncipování Flusserova centra pro nová média.

Po dramatickém nezvolení Vladimíra Preclíka děkanem a kandidatuře Petera Rónaie se zapojením Milana Knižáka do hry o děkanskou funkci, což vedlo k návrhu rektora na zrušení fakulty, nastoupil pro uklidnění situace na další děkanské období Igor Zhoř. Začal ihned připravovat nezbytné změny vnitřní struktury s cílem zajistit fakultě ztracenou stabilitu. Přišel s úmyslem postavit ateliéry na úrovni oborových kateder a vnitřně je dělit na oddělení s přidruženými kabinety a laboratořemi. Ateliér VMP připravoval k rozdělení na sekci video a sekci performance, oběma k dispozici měla být multimediální laboratoř.

DOPLŇKOVÉ KURZY

V zájmu širokého kulturního rozhledu a všeobecné vzdělanosti na principech universalismu jsme věnovali maximální pozornost zajištění doplňkové výuky a vytváření

sítě vazeb s externími pedagogy. Charakter jednotlivých osobností a spektrum jejich odborností spolupracovníků pouhou a kvalitou celého studijního programu.

Z celé řady často nesnadno získaných spolupracovníků jmenuji dnešního rektora Masarykovy University Jiřího Zlatušku, který pro nás přednášel kurz informatiky, počítačovou výuku zavedl matematik Ivo Serba z elektrofakulty a speciální technologie proděkan fakulty architektury Jan Viktorin, dnešní děkan divadelní fakulty JAMU Václav Cejpek přednášel dramaturgii, režiséři Rudolf Chudoba, Jiří Vanýsek, Zdeněk Plachý, Jiří Šimáček se vystřídali na filmovou a televizní režii, skladatelé Martin Dohnal a Jaroslav Šťastný na hudební poetiku, na akustiku a zvuk hudebníci Rudolf Růžička, Pavel Fajt a Martin Burlas z Bratislavy, básník Jiří Kuběna na Bítově vedl seminář literární poetiky a literární teoretik Zdeněk Kožmín z MU přednášel dějiny literatury, archeolog Jan Jelinek kulturní antropologii a antropolog Vladimír Novotný morfologii a anatomii, sociologii a socioart Blahoslav Rozbořil a Josef Daňek, základy pro kaligrafii Vladimír Kokolia a tajji čínská mistryně Zhai Hua, psychofyzická cvičení Tereza Skoumalová z Prahy, koncepci životního stylu Vlastimil Marek z Prahy, nakladatel Martin Mrsoš hermetické nauky, mytologii překládatel Petr Patočka, teorii nových médií Bohuslav Blažek, ekologii Jan Keller a Josef Šmajš z MU, filosofii a teorii umění Petr Rezek a Antonín Kosík z Prahy, skladatel a malíř Vladimír Franz z Prahy mezioborové interakce, malíř a performer Vladimír Havlík z Olomouce práci s barvou, současně umění přednášel ředitel Domu umění Pavel Liška, scénografii Ján Zavarský z divadelní fakulty JAMU, architekturu Jan Konečný, přírodní vědy astronom Jan Holan, pro estetiku jsme získali Petra Osolobě z filosofické fakulty MU, kterého nahradil Rostislav Niederle. Bylo dohodnuté působení politologa Pavla Barši

---

ze Středoevropské university, jehož dočasně zastoupil filosof Miloš Dokulil z MU, Františka Lesáka z Vídne v kurzu model a geometrie, Stanislava Zippeho, prodávána fakulty architektury v Liberci pro práci se světem a Radka Horáčka z pedagogické fakulty MU v svétlu výtvarné pedagogiky. Širokou aktivitu v tomto směru průběžně vyvíjel Miloš Vojtěchovský, jehož zásluhou se zde ve volných přednáškových cyklech střídaly různé další osobnosti i ze zahraničí.

DĚLENÍ ATELIÉRU (1998 – 2000)

Koncem roku 1997, po necelém půl roce ve stresující funkci, prof. Igor Zhoř náhle zemřel. Začátkem roku 1998 jsem byl postaven do čela fakulty, abych pokračoval v jím nastoupené cestě. Situace ovšem vnitřně dozrála k variantnímu řešení. Byla dána přednost klasické struktuře se zachováním ateliérů jako základních jednotek, sdružovaných v sedmi oborových katedrách do tří ústavů, s cílem postupně dosáhnout jejich rovnováhy. Podle původního plánu měly být oba obory Ústavu nových disciplin rozděleny po třech ateliérech. VMP na video, multimédia a performance, konceptuální tendence na internédia, environment a foto. V evaluačním řízení doporučené otevření ateliéru fotografie (především byli osloveni Veronika Bromová a David Miller z Kanady) muselo však být z ekonomických důvodů odloženo. Fotografii orientovanou na digitální, manipulované, akční a konceptuální formy jsem proto přechodně přijal pod svůj ateliér s názvem „performance-foto“. Vzhledem k dobrému technickému vybavení, personálnímu zajištění i širšímu zázemí ve sbírce Moravské galerie s historií a teorií reprezentovanou Antonínem Dufkem jsme předpokládali, že brzy dojde k jejímu osamostatnění.

Mezi novými ateliéry VMP vedenými Keiko Sei a Lucii Svobodovou fungovalo přirozené propojení, v kolegiální atmosféře integrované probíhaly přijímací zkoušky i klauzury, otevřeně a bez problémů jsme spolupracovali i na veřejných prezentacích mimo FaVU, např. na sérii večerů VMP Zlatá loď při výstavě Crossings v pražském Rudolfinu, na festivalu Nových médií v Chebu nebo na sympoziu Absence a translokace / umění-společnost-nová média na AVU a v NG v Praze. Práce studentů Nadji Slovak a Davida Burka byly tehdy zahrnuty do výstavy Tělo ve fotografii pořádané Pražským domem fotografie. Filip Cenek se dostal do filmotéky Centre Pompidou v Paříži a spolu s Nadjou Slovak, Zdeňkem Mezihorákem, Markem Mařanem a Zdeňkem Závodným byli zahrnuti do Antologie videa a experimentálního filmu vydané v koprodukcí CSU, NG a Divusu v Praze. Sdíleli jsme veškerá technická zařízení a mezi ateliéry fungovala volná propustnost studentů, kteří podle potřeby konzultovali se všemi pedagogy katedry VMP. Proto byli k výstavě přizváni i někteří studenti, kteří formálně mým ateliérem neprošli, jejichž práce jsem však konzultoval a nepřímo ovlivnil.

Michal Mariánek, *Embryo*, video-akce 1998, remake 2001

Ještě do ateliéru VMP jsem např. přijal Petra Herzána a Tomáše Hružu, kteří se však při nástupu zapsali do nově otevřeného ateliéru Keiko Sei. Podobně performer Prokop Holoubek svými širokými aktivitami procházel napříč všemi kategoriemi, Míchal Mariánek tehdy v ateliéru Keiko Sei práci konzultoval se mnou a digitální zpracování dokončil v ateliéru Václava Stratila. Charakteristické pro tuto dobu byly četné společné práce, např. Josefíny Slezákové s Vladimírem Vacou, Zuzany Rezníkové s Jakubem Demlem, Zuzany Růžičkové s Ladislavem Železným. Na zarostlém tenisovém kurtu vypěstovala své ekologické dílo hostující Ema Dosoudilová.

Ema Dosoudilová, Prostor pro..., environment Květná 1998

Z workshopu Techne & Eros na Art Institutu v Santa Fe jsem přivezl díky Steině software Big Eye a Imagine pro multimediální interakce v reálném čase vyvinutý Tomem Demeyerem ve STEIM v Amsterdamu a přivedl specialistku Blithe Riley, která zaškolila studenty i pedagogy celé katedry do jejich užívání. Pro jejich provozování jsme pořídili novou stanici Mac G4, což vedlo k další týmové spolupráci multimediálně orientovaných studentů,

v jejichž středu stáli Václav Ondroušek z ateliéru Lucie Svobodové a Dušan Urbanec od Keiko Sei.

Nezapomenutelnou svobodnou tvůrčí atmosféru ve vile, která se stala otevřeným alternativním kulturním centrem, dokreslovaly studentské akce s živým internetovým vysíláním, koncerty, diskotéky a zahradní večírky. Zkušebnu, kterou jsme spolu se zainteresovanými pedagogy a studenty vybudovali podobně jako fotokomoru svépomocí, dovybavil Pavel Fajt profesionální zvukovou aparaturou. Zkoušely zde nejen studentské kapely, ale vznikla tu např. skupina Sledě živě sledě a první alba Pluta.

Tato éra skončila restitucí objektu Květná a stěhováním do nové budovy, kterou se nám ve spolupráci s rektorem a magistrátem podařilo získat náhradou pro celý Ústav nových disciplín FaVU v centru města na Údolní ulici. Ve funkci děkana jsem zprovoznil ještě bývalou menzu, jako celofakultní multifunkční ateliér a galerii, pro katedru VMP zajistil rekonstrukci akčního prostoru a televizního studia, režie, fotokomory, počítačové učebny, přednáškové místnosti, media-archivu, našly se zde i prostory pro technická zařízení kabinetů videa, multimédia i fotografie, které zajišťovaly chod celé katedry, včetně kabinetů pro pedagogy a dalších samostatných prostor pro studenty. Workshopy zde v improvizovaných podmínkách uskutečnili performer Skip Arnold z USA a fotograf David Miler z Kanady, tou dobou jsme také vyjeli do MAK ve Vídni na antologickou výstavu Out of Actions.

Oboustranně jsme prohloubili spolupráci s ředitelem Domu umění Pavlem Liškou. Ateliér se podílel např. na projekcích při výstavě FLUXUS, nebo při křtu knihy počítačového specialisty Ludka Skočovského s ilustracemi Vladimíra Kokolii Unix-Posix-Plan9. Mezi nejdůležitější akce patřila výstava nové generace pedagogů tří

hudební studio ve sklepě na Květné 1998 (zpracoval Ladislav Železný)

středoevropských výtvarných vysokých škol Brno – Vídeň – Praha, kde ateliér zajišťoval projekci prací René Green z Vídně a mých. Nejvýznamnější byla ovšem první veřejná prezentace celé Fakulty výtvarných umění od jejího založení, výstava FaVU - Současná tvorba všech pedagogů školy společně s recipročním výběrem studentů v Domě umění, v září 1999. (Ze studentů ateliéru se zúčastnili Milan Kincl, Zdeněk Závodný, Petr Šesták, Ladislav Železný, Vladimír Vaca, Jana Macenauerová, Marek Mařan, Jiří Havlíček, Vít Kraus a projekt FILUM/IVL).

FILUM / INTERVISIONLAB

Od roku 1997 probíhala z ateliéru VMP na Květné první experimentální internetová vysílání. Původní záměr pod názvem „Filum Terminal“ vypracovali studenti Filip Cenek a Zdeněk Mezihorák. Pod mým vedením byl zpracován grantový projekt s názvem „Multimediální internetové vysílání“, který byl průběžně obnovován a v letošním roce úspěšně přijat. Od roku 1999 na Filum Terminal volně navázal projekt „InterVisionLab“. Zakládající studenti

Marek Szabó, Ladislav Železný, Zuzana Růžičková, Robert Mořkovský začali provozovat fyzický experimentálně-multimediální prostor, s živými studiovými a exteriérovými přenosy a zpřístupňovat postupně on-line videoarchiv studentů VMP. V letech 2000-2001 byl projekt prezentován v brněnském Domě umění, v Rudolfinu a na AVU v Praze.

záběr z živého vysílání v zimní zahradě na Květné 1999

Proběhla celá série živých vysílání z FaVU i z akcí v terénu, např. na podporu francouzských free-sound systémů ze Zlína ve spolupráci s volným uměleckým združením Moiré, nebo experimentální vysílání „Landscapes“ ze střechy nových ateliérů na Údolní.

Projekt se vyvíjel ve spolupráci všech ateliérů oboru, k přímým aktivistům přibýli Dušan Urbanec z videa a Václav Ondroušek z multimédií. Jako koordinátor projekt nyní reprezentuje Robert Mořkovský.

SOUČASNOST (2001 – 2002)

Výstavní odpoledne, společná performance ve stánku KOVO, Nová Média Cheb 2001 (Kraus, Pražák, Růžičková, Ruller, Kolář, + host František Kříž)

Pedagogická koncepce, anotace, studijní osnova a další informace na:

<http://vmp.ffa.vutbr.cz>,

<http://performance.ffa.vutbr.cz>

<http://vmp.ffa.vutbr.cz/lvl>

S mým odvoláním z funkce děkana tato struktura vzala za své. Z ústavu následně reprezentovaného ve fakultních orgánech Peterem Rónaiem, Petrem Kvičalou a Richardem Fajnorem odešly v roce 2001 Keiko Sei i Lucie Svobodová. Jejich místo zaujal v kumulovaném ateliéru video/multimédia (s 24 studenty) se dvěma asistenty Richardem Fajnorem a Stanislavem Filipem Peter Rónai, který tím uvolnil vedoucí pozici v intermediálním ateliéru Petru Kvičalovi. Ateliér performance (s 20 studenty) nyní funguje bez asistenta. Inspirováni těmito změnami, iniciovali studenti vedení Pavlem Pražákem založení ilegálního ateliéru hudby a požadovali zakoupení koncertního křídla.

Při tomto prvním pokusu o rekapitulaci desetileté historie ateliéru složeném z jednotlivých fragmentů a vzpomínek nelze vyloučit různá opomenutí či přehmaty. Těm, kterých se mohou dotknout, se upřímně omlouvám. Věřím, že je to přesto dobrý základ pro lepší budoucí a děkuji všem, kteří k tomuto výsledku přispěli pozitivním vkladem.

Tomáš Ruller

---

absolventi a bývalí studenti ateliéru VMP

Mgr. Světlana Kulíšková-Ruggiero

(1992 video/multimédia/animace: Radek Pilař,
1993-1997 VMP: Tomáš Ruller,)

Mgr. Marek Mařan

(1993 video/multimédia/animace: Radek Pilař,
1993-1997 VMP: Tomáš Ruller,)

Bc. Pavel Hart

(1992 video/multimédia/animace: Radek Pilař,
1993-1998 VMP: Tomáš Ruller,)

Petra Puldová

(1993-1997 VMP: Tomáš Ruller)

MgA. Petr Bradáček

(1993-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-1999 video: Keiko Sei)

MgA. Josefína Slezáková

(1993-1998 VMP: Tomáš Ruller)

MgA. Vladimír Vaca

(1993-1998 VMP: Tomáš Ruller)

BcA. Paul Lerch

(1993-1995 hostování VMP: Tomáš Ruller)

BcA. Soňa Sebestová-Komárková

(1994-1998 VMP: Tomáš Ruller)

MgA. Zdeněk Mezihorák

(1994-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2000 performance: Tomáš Ruller)

David Burk

(1994-1995 VMP: Tomáš Ruller)

Bc. Filip Cenek

(1994-1998 VMP, Tomáš Ruller,
1998-2001 video, Keiko Sei)

Nadja Slovak

(1994-1996 VMP: Tomáš Ruller)

Bc. Milan Kincl

magisterské studium (1994-1998 VMP: Tomáš Ruller,
od 1999 foto/performance: Tomáš Ruller)

MgA. Petr Šesták

(1994-1998 VMP: Tomáš Ruller, 1998-1999 video:
Keiko Sei, 1999-2001 environment: Vladimír Merta)

BcA. Šárka Hájková

(1994-1998 VMP: Tomáš Ruller)

MgA. Vít Kraus

(1995-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2001 performance: Tomáš Ruller,
2000 hostování environment: Vladimír Merta)

BcA. Jana Macenauerová

(1995-1998 VMP: Tomáš Ruller, 1998-1999
multimédia: Lucie Svobodová)
od 2000 magisterské studium FAMU Praha

BcA. Jaroslav Žák

(1995-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2000 performance: Tomáš Ruller)

Jitka Otevřelová

(1995-1996 VMP: Tomáš Ruller)

BcA. Jan Mikota

(1996-1998 VMP: Tomáš Ruller, 1998-2000
multimédia: Lucie Svobodová)
od 2001 magisterské studium FAMU Praha

BcA. Jakub Deml

magisterské studium (1996-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2001 video: Keiko Sei)
od 2001 stáž AVU, konceptuální tendence: Miloš Šejn

Petronela Tančková

4. ročník (1996-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1999-2000 video: Keiko Sei,
od 2001 video/multimédia: Peter Rónai)

BcA. Radka Cimrová

(1996-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2001 video: Keiko Sei)

Jindřich Sládek

(1996-1997 VMP: Tomáš Ruller)

BcA. Robert Chudý

magisterské studium (1997-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2001 video: Keiko Sei,
od 2001 video/multimédia: Peter Rónai)

BcA. Michal Kulheim

magisterské studium (1997-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2001 multimédia: Lucie Svobodová,
od 2001 video/multimédia: Peter Rónai)

BcA. Ladislav Železný

magisterské studium (1997-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-2001 video: Keiko Sei,
od 2001 video/multimédia: Peter Rónai)

Jakub Hála

(1997-1998 VMP: Tomáš Ruller)

MgA. Zdeněk Závodný

(1993-1997 konceptuální tendence: Peter Rónai,
1997-1998 VMP: Tomáš Ruller,
1998-1999 video: Keiko Sei)

BcA. Zuzana Řezníková

magisterské studium (1996-1998 konceptuální
tendence: Peter Rónai, 1997-1998 hostování
VMP: Tomáš Ruller, 1999-2001 video: Keiko Sei)

BcA. Ema Dosoudilová

(1995-1999 konceptuální tendence: Peter Rónai,
1998 hostování VMP: Tomáš Ruller)

Petr Herzán

4. ročník (přiját do VMP, 1998-2001 video, Keiko Sei,
od 2001 video/multimédia, Peter Rónai)

Tomáš Hruža

4. ročník (přiját do VMP, 1998-2001 video, Keiko Sei,
od 2001 video/multimédia, Peter Rónai)

---

současní studenti ateliéru performance

Jennifer de Felice

magisterské studium/individuální studijní plán
(1993-1995 hostování z New York College ve VMP;
Tomáš Ruller, od 1999 performance: Tomáš Ruller)

Fouzi Mohamed Salem

magisterské studium/individuální studijní plán
(od 2000 performance: Tomáš Ruller)

BcA. Matěj Kolář

magisterské studium (1997-1998 VMP: Tomáš Ruller,
od 1998 performance: Tomáš Ruller)

Jiří Havlíček

4. ročník (1998-2001 performance: Tomáš Ruller,
od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Petr Dvořák

4. ročník (1998-2001 intermédiá: Peter Rónai,
od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Pavel Pražák

3. ročník (od 1999-2000 performance: Tomáš Ruller,
hostování: 2001 intermédiá: Lucie Svobodová,
2001-2002 environment: Vladimír Merta, od 2002
AVU Praha, intermedialní tvorba: Milan Křižák)

Jan Symon

3. ročník (1999-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Petr Kopecký

3. ročník (1999-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 hostování kresba: Václav Stratil)

Vít Baloun

3. ročník (1999-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Filip Bílý

3. ročník (1999-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 hostování kresba: Václav Stratil)

Lubomír Holba

(1999-2001 foto/performance: Tomáš Ruller)

David Tieků

2.+3. ročník/individuální studijní plán
(2001-2001 grafický design: Václav Houf,
od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Lenka Kočíšová

2. ročník (2000-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Tomáš Székely (Szeko)

2. ročník (od 2000 performance: Tomáš Ruller)

Jan Prošek

2. ročník (od 2000 performance: Tomáš Ruller)

Zdeněk Lukeš

2. ročník (2000-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Eliška Bartoňová

2. ročník (2000-2001 foto/performance: Tomáš
Ruller, od 2001 hostování grafický design:
Václav Houf)

Filip Nerad (Ladeboue)

1.+2. ročník/individuální studijní plán
(od 2001 foto/performance: Tomáš Ruller)

Michal Krysl

1. ročník (od 2001 performance: Tomáš Ruller)

Lucie Peterková

1. ročník (od 2001 foto/performance: Tomáš Ruller)

Jan Karpíšek

(1999-2002 nefigurativní malířství: Martin Mainer,
od 2002 performance: Tomáš Ruller)

Autor projektu:

Tomáš Ruller

Kurátor:

Bohunka Koklesová

Koordinátoři:

Daniela Veškrnáková FaVU VUT Brno

Erika Tinková VŠVU Bratislava

Grafická úprava:

David K. Tieků

ISBN 80-88675-82-0

Na realizaci výstavy sa podielali:

Vysoká škola výtvarných umení, Bratislava

Fakulta výtvarných umení VUT, Brno

České kulturné centrum, Bratislava

Moravská galerie, Brno

Galeria Medium, Bratislava

Komplot, Bratislava

Metropolis, Brno

METROPOLIS

ČESKÉ CENTRUM

GALERIA MEDIUM

texty

BOHUNKA KOKLESOVÁ
&
TOMÁŠ RULLER

